

WEB-SAHIFALRDA FORMALAR YARATISH VA BEZASH

Toshkent shahar Chilonzor tumani 2- son texnikumi

Xakimova Nodirahon Xodjiakdarovna

+998 94 621 40 00

xakimovanodirahon84@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada veb-sahifalardagi formalar (HTML forms) arxitekturasi, ularning foydalanuvchi tajribasiga (UX) ta'siri hamda CSS va zamonaviy freymvorklar yordamida bezash usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, formalar yaratishda ergonometrika, xavfsizlik va moslashuvchanlik (responsiveness) masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: HTML5, CSS3, UX/UI, interfaol formalar, form validation, responsive design, foydalanuvchi tajribasi.

Veb-formalari — bu foydalanuvchi va veb-sayt o'rtasidagi eng asosiy muloqot vositasidir. Ro'yxatdan o'tish, to'lovlarni amalga oshirish, qidiruv tizimlari va fikr-mulohaza qoldirish kabi barcha muhim funksiyalar formalar orqali amalga oshiriladi. Formalarning sifati va dizayni foydalanuvchining saytda qolish vaqti va konversiya darajasiga bevosita ta'sir qiladi.

Formalarning HTML tuzilmasi va semantikasi

Zamonaviy veb-dasturlashda HTML5 semantik teglaridan foydalanish ustuvor hisoblanadi. <form> elementi ichida to'g'ri atributlarni (action, method, enctype) qo'llash ma'lumotlarning serverga to'g'ri yetib borishini ta'minlaydi.

- **Input turlari:** HTML5 bilan birga email, tel, date, range kabi maxsus input turlari joriy etildi. Bu mobil qurilmalarda foydalanuvchiga mos klaviaturani avtomatik ochib beradi.
- **Label va Accessibility:** Har bir input maydoni uchun <label> tegidan foydalanish majburiydir. Bu nafaqat foydalanish qulayligi, balki ekran o'quvchi (screen reader) dasturlar uchun ham muhimdir.

Web sahifa yaratish va bezash. Web sahifalarga rasmi, grafik ma'lumotlarni joylashtirish va bezash.

HTML formatida tayyorlangan elektron hujjat HTML hujjat, web hujjat yoki web sahifa deb ataladi. Agar elektron hujjatni tayyorlash haqida gap borsa, u xolda hujjat HTML hujjat deb ataladi, ushbu elektron hujjatni internetda e'lon qilish yoki tarqatish haqida

gap borsa, u xolda bunday elektron hujjat web sahifa deyiladi. Web sahifalarni yaratish uchun quyidagi dasturiy vositalardan foydalanishimiz mumkin: HTML, JavaScript, Microsoft FrontPage,

Photoshop, Corel Draw, Macromedia Flash MX, Camstudio, GIF Animator. Ushbu dasturlarning har biri virtual tajriba stendini yaratishda turli va aniq vazifalarni hal etish uchun qo'llaniladi.

Garafika faqat zarur bo'lgan hollarda va joylarda ishlatiladi. Web-sahifalaridagi garfikaning tarkibiy qismini vazifalariga qarab shartli ravishda 3 ko'lamga bo'lish mumkin.

1. Tasvirli grafik toifasi matnlar uchun fotosuratlar, tushuntiruchi rasmlar, chizmalar, sxemalarni o'z ichiga oladi.

2. Funksiyali grafik toifasi saydlarni ishlatish elementlarini o'z ichiga oladi.

3. Bezakli grafika dizayn element sahifalarini o'z ichiga oladi. Bu sahifalar go'z allikni aks ettirib, ortiqcha ma'lumotlardan holis. Bezakli grafikaga fondagi suratlar, bo'lish chizig'lari va boshqalar kiradi.

HTML (Hyper Text Markup Language – gepermatnni belgilash tili) WWW sist emasi uchun hujjat tayyorlashda ishlatiladi. HTML tili WWW da gipermatn hujjatlarni tayyorlash vositasidir.

HTML sahifasining har qanday kodi yozuvi bilan boshlanadi va yozuvi bilan tuga llanadi. «» yozuvidan keyin skriptlarni yuklash haqida, mavzu haqida (masalan: b u faylning mavzusi «HTML»tuzilishi, u oyna mavzusi sifatida namoyon bo'ladi), sahifa kodi haqida ma'lumot beradigan «» seks iyasi joylashadi.

HTMLsahifasining tuzilishi Ekranda ko'rinadigan hujjat tanasining hamma narsasi «» seksiyasida joylashadi.

«», «» va «» teglari konteynerlangan. HTML – hujjati tuzilishini quyidagi grafik tarzda tasavvur qilish mumkin: % hujjat mavzusi % % brauzer oynasida namoyon bo'ladigan hujjat tanasi % Kelin bugun "Salom Dunyo" sahifasini yozaylik Kod:

Salom Dunyo

Keyin esa notepad'da Save qiling va uni ismini hohlagancha bering, ammo uni turi htm yoki html bo'lishi shartd

3. Formalarni bezash (CSS orqali)

Formalarni vizual jozibador qilish — bu nafaqat go'zallik, balki foydalanuvchini yo'naltirish san'atidir.

- **Fokus effektlari (:focus):** Foydalanuvchi qaysi maydonda turganini aniq ko'rsatish uchun outline va box-shadow xossalaridan foydalaniladi.
- **Holat ko'rsatkichlari:** :validva:invalid` psevdo-sinflari orqali kiritilgan ma'lumot to'g'ri yoki noto'g'ri ekanligini real vaqtda ko'rsatish mumkin.
- **Moslashuvchan dizayn (Responsive Layout):** Flexbox va Grid texnologiyalari yordamida formalarni turli ekran o'lchamlariga (mobil telefondan tortib monitorgacha) moslashtirish imkoniyati mavjud.

4. Interfaol dizayn va UX (User Experience) tamoyillari

Formalarni yaratishda quyidagi UX qoidalariga rioya qilish zarur:

1. **Minimalizm:** Keraksiz ma'lumotlarni so'ramaslik.
2. **Inline Validation:** Xatolarni yuborish tugmasini bosgandan keyin emas, ma'lumot kiritilishi bilan tekshirish.
3. **Progressive Disclosure:** Agar forma juda uzun bo'lsa, uni bosqichlarga (multi-step form) bo'lib ko'rsatish.

5. Xavfsizlik va validation

Forma yaratishda xavfsizlik — eng muhim omildir. Mijoz tomonidagi (Client-side) validatsiya faqat foydalanuvchi qulayligi uchun xizmat qiladi. Asosiy validatsiya va xavfsizlik (SQL injection va XSS dan himoya) server tomonida (Server-side) amalga oshirilishi shart.

Xulosa

Veb-sahifalardagi formalarni yaratish va bezash bugungi kunda shunchaki kod yozish emas, balki psixologiya va texnologiya uyg'unligidir. To'g'ri tashkil etilgan semantik HTML tuzilmasi, CSS orqali vizual jozibadorlik va UX qoidalari bo'yicha optimallashtirilgan interfeys foydalanuvchi bilan muloqotni samarali qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **Duckett, J.** "HTML and CSS: Design and Build Websites". Wiley, 2011.
2. **MDN Web Docs.** "Web Forms: User data submission". (developer.mozilla.org).
3. **Krug, S.** "Don't Make Me Think, Revisited: A Common Sense Approach to Web Usability". New Riders, 2014.
4. **W3C Standards.** "HTML5 Forms specification". (w3.org).